

פשיענסטאכאזער

... CZENSTUCHOWA, ALMA 6. TELEFON 201. ...

... 7.20 ...

פרידא ענזעל
אשתי ר' יעקב ענזעל
... 77 יאהר ...

DYREKCJA GIMNAZJUM
i Kierownictwo Szkoły Powszechnej
Tow. Żydowskich Szkół Średnich i Powszechnych
w Częstochowie, Dąbrowskiego 7. Tel. 11-58.

צוליעבן אפמאדעווען קיין ארץ-ישראל
איבערצוגעבען
א גוט איינגעארבעט געשעפט
פון 1 טען קליינע ד. י. אן.

אברהם ויצחק ענזעל ומשפחתם
פרידה ע"ה
המקום יתום אתכם בתושאצ"ו ולא ישמע עוז שור וזבר במעונכם.

גיסל שווארצבוים
אברהם ישעי' גרושקא
... קוניצפול ...

אברהם ויצחק ענזעל ומשפחתם
פרידה ע"ה
המקום יתום אתכם בתושאצ"ו ולא ישמע עוז שור וזבר במעונכם.

Wszystkim, którzy okazali nam tyle serca z powodu zgonu
naszej najukochańszej nieodżałowanej
b. p. Zofji Wajnsztokówny
a w szczególności Komitetowi Rodzielskiemu, Gronu
Nauczycielskiemu, Wychowankom, Kołu byłych Wy-
chowanków, oraz p. Nadkantorowi Fiszlowi za odpra-
wienie modłów żałobnych najserdeczniej dziękują
pozostali w głębokim smutku
Matka, Rodzeństwo i Rodzina.

אברהם ויצחק ענזעל ומשפחתם
פרידה ע"ה
המקום יתום אתכם בתושאצ"ו ולא ישמע עוז שור וזבר במעונכם.

אברהם ויצחק ענזעל ומשפחתם
פרידה ע"ה
המקום יתום אתכם בתושאצ"ו ולא ישמע עוז שור וזבר במעונכם.

Rodzinie Wajnsztok
spowodu przedwczesnego zgonu Ich drogiej Córki i Siostry
a naszej nieodżałowanej Przyjaciółki i Przełożonej
b. p. ZOFJI WAJNSZTOKÓWNY
wyrazy głębokiego współczucia składa
Grono Nauczycielskie.
Cześć Jej pamięci!

אברהם ויצחק ענזעל ומשפחתם
פרידה ע"ה
המקום יתום אתכם בתושאצ"ו ולא ישמע עוז שור וזבר במעונכם.

אברהם ויצחק ענזעל ומשפחתם
פרידה ע"ה
המקום יתום אתכם בתושאצ"ו ולא ישמע עוז שור וזבר במעונכם.

Wyrazy szczerego współczucia koledze Jerzykowi
Cymermanowi z powodu zgonu
b. p. O J C A Jego
składa
Klasa VI pow.
Gimn. T-wa Żyd. Szkół Śr. i Pow.

Browar Parowy, Wieluń
ul. Marszałka Piłsudskiego № 10. Telefon 10.
Poleca znakomite:
Piwo jasne „Kryształ”, piwo ciemne „Kryształ”
Lemoniada jasna „Kryształka”,
Żądać lemoniada ciemna „Słodówka”. wszędzie

אברהם ויצחק ענזעל ומשפחתם
פרידה ע"ה
המקום יתום אתכם בתושאצ"ו ולא ישמע עוז שור וזבר במעונכם.

גערענעק, אן
נאך דער, וואס שפיעלט, קען
און דעריבער, אויב דו ווילסט
קויף באר א צעמיל אין דער גליקליכסטער קאלעקטור
S. HAFTKA i S. BORZYKOWSKI Aleja 2
telefon 19-13
Oddział, WARSZAWSKA № 9.
די ציהונג הויבט זיך אן שוין דעם 19-טען יוני.

עס מוז שארף געטאדעלט ווערען.

עס מוז געטאדעלט און ווי אַמסאַר-פּסטען פּעראורטיילט ווערען די האַג-דלונג פון עטליכע לינקס פאַרטייאישע יונגלעך בנוגע זעכס אַנקומען פון וויל-זשאַפּאַניסטיק קיין טשעכאסלאַוו.

ארויסלאָזען אויפּרופּען מיט העס-ליכע וידעלערייַען, אַנרופּענדיג זשאַפּאַ-טינטיקן-היטלער, רופּען די מאַסען צו נקמה, אַרגאניזירען דעם עולם צו פיי-פּען און וואַרפּען שטיינער אויפ'ן אויטאָ פון גאַסט-דאס געהט אריבער יעדע גרעניץ פון אַנשטענדיגקייט און מוז אנגערופּען ווערען באַרגאַרזום.

מיר זאגען דאס נישט דערפאַר, ווייל מיר זאָלען האבען סימפּאטיעס צו דער אַדער יענער פאַרטיי, נאָר פון ריין יודישען שטאַנדפּונקט איז אזא בעצ-הונג כּמח א חרפה און פּעווייזט אונ-זער געפאַלענקייט.

און נאכאמאל בעטאַנען מיר, אז אונזער עמפּפּערונג צו דעם דאָזיגען טהאַט איז נישט דערפאַר, ווייל דאס איז נאָגע זשאַפּאַניסטיקן, נאָר ביי ווע-מפּען דאס זאָל נישט טרעפּען, צי דאס איז פון לינקען, צי פון רעכטען לאַגער טאָר אַזאַלכע געשעהענישען משהר נישט פאַרקומען.

אונזער יודישע לאַגע אין דער גאַנ-צער וועלט איז ווייט נישט פּויגעלייג, א כּוואַליע פון אַנטיסעמיטיזם שטראמט פון אלע זייטען, און משהר ווי אלעמאל איז יעצט גייט דער יודישער אַחדות, די יודישע איינהייט, ליידער אַבער איז מען צוריסען און צוקריגט, איינער דעם אנדערן איז גרייט איינצושלינגען לע-פּעדיגער הייט.

ווי אזוי קאָנען מיר פּאָדערען מצד פרעמדע רעספּעקט צו אונז, אז מיר אליין פערמאגען עס נישט, ווי אזוי קאָנען מען פּאָדערען טאַלעראַנץ, אז דאס איז אונז אינגאנצען פרעמד, ווי אזוי קאָנען מען פּאָדערען געהעריגע בעציהונג, אז מיר אליין האבען עס נישט.

א קריסט, וועלכער האט בייגעוואוינט די וויסטע סצענע ביי דער באַהן, האט זיך אויסגעדיקט: „טאָ יעסט דו יודי-נאָ-רוד, אי ווסטיד דאָ נאָ אי דאָ פאַל-סקי“. און פאַקטיש וויל איך פרעגען, צי איז דאָס מעגליך ביי פל אומה ולשון אזא בעציהונג צו א גענוער. נאָר אונזער שפּילת אונזער הפּירות, דאָס וואס ביי אונז פּעהלט דער עלע-מנטאַרער דרך-ארץ צו זיך אליין קאָנ-צוהיילען צו אַזאַלכע אונפּעראנטוואָר-טליכע טהאַטען.

דאס גרויסע ביי א מענשען איז צו

דאָס פּוילישע יודענטום פּעראייביגט דעם אַנרענק פון ערשטען מארשאל אין פּוילען.

(צו דער פּלאַנצונג פון פּילסודסקי-וואַלד אין ארץ-ישראל.)

די קרן-קימת-צענטראַלעס זענען שוין צוגעטרעטען צו דער פּערווירקליכונג פון'נס בעשלוס. די געלד סכומים, וועל-כע זענען צו דעם נויטיג וועלען גע-שאַפּען ווערען דורך די פּוילישע יודען אין לאַנד און אין ארץ-ישראל. חוץ די טפּעציעלע זאַמלונגען צווישען יחי-דים, וועלען זיך פּעשטייערען צו דעם צוועק קהלות, בענק, שולען אַרגאַני-זאַציעס א. א. וו.

ס'איז אינטערעסאַנט, אַז אין אייני-גע פונקטען אין לאַנד זענען אַדורכגע-פיהרט געווארען זאַמלונגען אויף אַ ספּאנטאַנען אופן און קהלה-פּערוואל-טונגען האבען פון אייגענער איניציאַ-טיוו בעשלאָסען פּלאַנצען צענדליגער בוימער אין דעם פּילסודסקי-וואַלד, אַדער מאכען אייגענע יונגען אין גאַל-דענעם בוך.

מיט אַ געמיינזאמער אַנשטרענגונג פון די יודען אין פּוילען און אין ארץ-ישראל וועט אין דער נאָהנטסטער צייט אויפּהיילען דער לעבעדיגער מאָנומענט פאַר'ן בעפרייער פון פּוילען אין לאַנד פון יודישער בעפרייאַנג.

פ. ר.

ענטהילט די מצבה אויפ'ן קבר פון העלענא היערנציקא נ"ע.

זונטאג איז אַרום 12 אַזיגער מיטאַג פאַרנעקומען די ענטהילונג פון דער מצבה אויפ'ן קבר פון דער פּערשטאַר-בענער כּלל-טהוערין און ג. אַפּיעקונקע פון דער קינדערהיים ביי דער געז. „דאָבראַטשינאַטשטש“ פרוי העלענאַ ווערנציקאַ נ"ע.

אין דער טרויער-פּיערונג האבען זיך פּעטייליגט די קרובים פון דער פּער-שטאַבענער, פאַרשטעהער פון דער געז. „דאָבראַטשינאַטשטש“, אַכראַנקע, מיטגלידער פון עלטערן-קאמיטעט, לעה-רערינס פון דער אַכאַנקע א. א.

די אוכרה האט געמאַכט דער חון ה' פישעל און דאָן האט דר. הירשבערג געהאַלטען א קורצע רעדע וועגען דער פּערשטאַבענער, לויבענדיג איהר מיה-פולע און איבערגעגעבענע אַרבייט לטובת די אכראנקעס און אנדערע פיי-לאַנטראַפישע אינסטיטוציעס. חון פישעל מאַכט דאָן אַ מלא רחמים פאַר דער שמה פון דער פּערשטאַבענער און מיט דעם ווערט די טרויער-צערע-מאַניע פּערענדיגט.

צייטען...

אַריער-פאַראַגראַף.

עס האנדעלט זיך וועגען אויסקלוי-בען א פאַרשטעהער אין דער פאַבאַר-קאמיטעט. דער פרעזעס פון ב.ב. קלוב, ד"ר מיקולסקי טראגט אריין א פאַר-שלאָס, אז היות ווי די פאַבאַר-קאמיטעט דאַרף דויערען 30 טאג, זאָל מען אויס-וועלען 3 פאַרשטעהער פון די גרעסטע דריי פּראָקציעס, ד"ה פון ב.ב. קלוב, נאָראַוואַזעס און פ.פ.ס., וועלכע זאָלען זיצען צו 10 טאג יעדער. רופּט זיך אַב דער יודישער ראטמאן פרעזעס-רא-זענבערג, אז ער לייגט פאַר, דאס דער ענין זאָל אינגעטיילט ווערען אויף 4 פּראָקציעס, ד.ה. אז אויך פון דער יודישער פּראָקציע זאָל אריין איינער. שטעלט זיך אויף דער פאַרשטעהער פון די ענדעקעס און שטיצט אונטער. דעם פאַרשלאָס פון די ב.ב. קלוב, אז נאָר דריי, און גוט צו מיט פאַסט, אז אויב עס האנדעלט זיך וועגען פּוילישען מילי-טער, איז דאס נאָר א פּראָגע פון פיי-לישען פאַלק. די דאָזיגע גימטזע אַנ-טיסעמיטישע ארויסטרעטונג איז בע-גלייט געווארען מיט בראַוואַ-פאַסטע ריייען פון די ענדעקעס און א טייל גאלעריע. ביים אבשטימען האבען אלע דריי פּראָקציעס, סיי פון רעכטס, צענ-טער, סיי די לינקע פ.פ.ס. געשטימט פאַר'ן דאָזיגען אַנטיסעמיטישען פאַר-שלאָס און ער איז זעלבסטפּערשטענדיק אַנגענומען געווארען. מיט איין וואָרט אין הלכות אַריער-פאַראַגראַף איז דער גאנצער שטאדט-ראט געווען מטפים.

און די יודען? ...

ווען מען האט פאַרגעלייגט די נעמען פון די דריי קאָנדיטאָנען, האט דער פּערזענלעכער און שטיצט אונטער. דעם פאַרשלאָס פון די ב.ב. קלוב, אז נאָר דריי, און גוט צו מיט פאַסט, אז אויב עס האנדעלט זיך וועגען פּוילישען מילי-טער, איז דאס נאָר א פּראָגע פון פיי-לישען פאַלק. די דאָזיגע גימטזע אַנ-טיסעמיטישע ארויסטרעטונג איז בע-גלייט געווארען מיט בראַוואַ-פאַסטע ריייען פון די ענדעקעס און א טייל גאלעריע. ביים אבשטימען האבען אלע דריי פּראָקציעס, סיי פון רעכטס, צענ-טער, סיי די לינקע פ.פ.ס. געשטימט פאַר'ן דאָזיגען אַנטיסעמיטישען פאַר-שלאָס און ער איז זעלבסטפּערשטענדיק אַנגענומען געווארען. מיט איין וואָרט אין הלכות אַריער-פאַראַגראַף איז דער גאנצער שטאדט-ראט געווען מטפים.

און די יודען? ...

ווען מען האט פאַרגעלייגט די נעמען פון די דריי קאָנדיטאָנען, האט דער

די מאָנטאַג'דיגע זיצונג פון שטאָדט-ראַט.

וועלען בעשעסטיגען אלע אַרבייטסלאָזע, וואס געפינען זיך אין טשעכאסלאַוו, וואָלט דער גאַנצער שטאָדטשער בוי-זשעט נישט גענוג דערויף, ווייטער דערוויסען מיר זיך, אַז ביי היינטיגען טאָג זענען בעשעסטיגט ביי שטאָדטשע אַרבייטען 1521 אַרבייטסלאָזע. אין דער נאָהנטסטער צייט זאָלען זיך אויך אַנ-הויבען אַרבייטען אַרום ענדערן דעם ברוק אויף דער ווארשאווער גאַס און אַנדערע גאַסען. אַנאָרבייטער פּערזענעס היינט 2,600 ז.ל. א טאג און דער מאָגיס-טראַט בעמיהט זיך, אַז דער לוינ זאָל געהעכערט ווערען אויף 3 ז.ל. טעגליך. בעשעפטיגט זענען די דאָזיגע אַרבייטס-לאָזע 4 טעג וועכענטליך. ווייטער האט דער פּרעזידענט בעריהרט דעם בעריהמ-טען ענין פון די נייט טאַפּאַלעס-בוימער אין דער דריטער אַלעס און דאָ האט דער רעדנער זיך אַנגעקערעכט מיט די גענוער, וואס האבען אויפגעהויבען אין דער פרעזע א קאַמפּאַניע געגען זעצען אַזעלכע בוימער. דער פּרעזידענט וואַרפט געהעריג אַב אלע פאַרוואויפּען און צוזאַמענהאַנג מיט'ן דאָזיגען ענין און זאָגט, אַז די גאַנצע העצע איז דיקטירט דורך אייגענענאטע מאָטיווען.

דאָן טראָגט אַריין דיר. זביערסקי אין נאָמען פון ב.ב. קלוב א פאַרשלאָג ווי-גען אויפּשטעלען אין איינער שטאָדט אַ דענקמאַל פאַר'ן מאַרשאַל פּילסודסקי. אַדווע. פּלעבאַנעק זאָגט זיך אַרויס געגען דעם אופן פון א דענקמאַל און האַלט אַז מען דאַרף בעסער בוינען א שפיטאַל אויפ'ן נאמען פון מאַרשאַל.

דיר. זביערסקי ענטפערט דאָן, אַז דער שפיטאַל איז אַנאָנען פאַר זיך, א דענקמאַל אבער האט זיין בעזונדערשטע אַרבייטונג אלס פּלאַסטישער, זעהבאַרער אויסדרוק און דויערהאַטע פּערקערפונג פון יודען פּילסודסקי. דער ליידער פון דער ענדעקישער ראַטמער-פּראָקציע, זאָרזשעק, שטעלט זיך גאָר אָן אויף דער פּראָגע פון ווא-נען מענשען וועלען האבען געלד אויפ'ן דענקמאַל.

אין רעזולטאַט פון אַ לענגערער דיס-קוסיע בעשליסט דער שטאָדט-ראַט צו-צטרעטען בוינען א דענקמאַל פאַר'ן מאַרשאַל, נאכדעם ווי אין דאָזיגען ענין וועט קומען צו א הסכם מיט'ן ספּעציע-לען הויפט-קאמיטעט אין ווארשא.

צום סוף האט ראטמאן מאגנוסקי (ב.ב.) אויסגעדיקט אַנערקענונג דעם פּרעזידענט מאַקעוויטש פאַר זיין גרוי-סער פּעראינטערעסירונג און הילף בנוגע דער בעשפייזונג פון די אַרימע שול-קינדער אין ראקאוו און דערמיט איז די זיצונג געשלאָסען געווארען.

דאָן וואָלט אין אויך אזוי געשטימט. איך האָב זיך פּערקוקט אויף די פאַ-דערשטע רייען...

ד"ר מיקולסקי פערענטפערט זיך.

אויף מיין פּראָגע דעם ד"ר מיקול-סקי, ווי ער פאַלט אויס אריינצוטרעטען אַזא אַנטיסעמיטישען פאַרשלאָס, אינ-דערמיט ווען ער איז בעקאַנט אלס א יודען-פריינד, האט זיך דער אַלטער נעביץ פערענטפערט, אז ער איז נישט שולדיג, דאס איז נישט געווען זיין פאַרשלאָס, נאָר היות ווי ער איז פּרע-זעס פון קלוב, האט ער דעם פאַרשלאָס געמוזט אריינצוטרעטען. ער איז אַבער גרייט אריינצוטרעטען א פרישען פאַר-שלאָס, אז מען זאָל טאקע בעשטימען 4 פאַרשטעהער, אויב-אויב זיין קלוב וועט נאָר בעשטעהן...

די יודען פראָטעסטירען...

די 6 יודישע ראטמער, וועלכע האבען זיך נעביץ נישט אַריעטירט בעת מעשה, וואס זיי האבען אבגע-טהון, האבען זיך שפּעטער מיישב גע-ווען, אז ס'איז שלעכט, האבען זיי צום סוף פון דער זיצונג איינגעטראגען א דעקלאַראַציע דערפאַר, ווייל דער שטאדט-ראט האט אנגענומען אַנאָטיסעמיטישען פאַרשלאָס.

עפילאָג.

איהיימגעהענדיג, האבען די קריס-טליכע ראטמער געזאגט אזוי צו זא-גען: יודישע קעפּעלעך, און פונדעס-שוועגען זענען זיי שוואַך זיך צו אַריענ-טירען אויפ'ן אַרט, אזוי אז דער פּרא-טעסט איז געווען א פּערשעטיגטער.

סמאל

תל-אביב, חיפה, ירושלים

איינדריקען פון א ריזע איבער ארץ-ישראל

פון וו. טשערנאוו.

דער בעקאנטער מיהרער פון די רוי-טישע סאציאליסטען - רעוואלוציאנערען, וויקטאר טשערנאוו, וועלכער האט גע-וויילט לעצטענס אין ארץ-ישראל שיל-דערט אויף א אינטערעסאנטען אופן די דריי גרויסע שטעט פון ארץ-ישראל: תל-אביב, חיפה, ירושלים.

תל אביב.

ווען וועט איהר שוין ארויספארן קיין פאלעסטינא? - האט מיר מיינער א גוטער פריינד געפרעגט אין תל-אביב, און ווען ער האט דערוועהן אויף מיין פנים אנהייבט דרוק פון פער-וואונדערונג, האט עס איהם הנאה גע-טון און ער האט מיר ערקלערט: "דערפאר וואס תל-אביב איז אפסאליט נישט פאלעסטינא, פאלעסטינא הויבט זיך אן דאָרט וואו תל-אביב ענדירט זיך."

און סאקטיש - אויפ'ן ערשטען בליק קען מען טאקע נישט זעהן אין תל-אביב קיין זאך, וואס זאָל זיין ספעציעל פאלעסטיניש. א שטאָט ווי איינע פון די מיטלע געווענליכע אייראפעאישע שטעט, בלויז נאָר וואס תל-אביב וואקסט מיט אונגעהויערער גיכקייט. היינטוועלט איז זי ווי די סאמע גרעסטע שטאָט אין דער וועלט. נישט בלויז לויט דעם אויסזעהן פון די גע-ביידעס און אויך נישט בלויז דערפאר, וואס אויף די גאסען קען מען הערען רעדען יעדע אייראפעאישע שפראך: יידיש, רוסיש, ענגליש, דייטש, פראנ-צויזיש, פויליש. אין דעם פרט קען קיין שטאָט נישט איבערשטייגען ירושלים, וואו חוץ די אלע אייראפע-אישע שפראכען הערט מען נאָך אַהן א שיעור מזרח-דיגע לשונות און דיא-לעקטען - עמיצער האט אָנגעזעהלט נישט וועגנער ווי זעקס און פופציג אַזעלכע שפראכען און דיאלעקטען. תל-אביב מאכט נאָך אויך אזא איינדרוק א דאָנק דעם לעצטענס-גרויסשטענדי-שען אויסזעהן פון דעם עולם, וואס מ'זעהט אויף די גאסען. די היינטוועל-טיגקייט פון די מענטשן אויף די תל-אביב'ער גאסען זעהט מען בעזונדערס שטארק אָן צווייטען אַרבעטסלייטען היינטפריינד - צווישען קעמלען, איי-זעלעך און אַרבעטערעס, וואס זענען פערשלייטער פון קאפּ ביז די פיס.

איהר זעהט דאָ דאָמען אויסגעפּופּט לויט דער פּאַטערנער מאָדע, מיט זינגע-אַרומגעפּופּטע ברעמען, וואס זענען אויסגעפּופּטע, ווי מיט אַנאָיסטרוק און גרויס פערואוואנדערונג. איהר זעהט דאָ באַלעבסלעך מיט בייכלעך, יונגע-לייטלעך וואס זענען אויסגעפּופּט אין עסיג און אין האַגניג. דאס אַלץ איז שוין דאָ פּערהאַן, פונקט ווי עס זענען שוין פּערהאַן מאָדערנע שעהנהייט-סא-לענען און די אַלע גוטע זאכען, מיט

וועלכע עס איז היינט אזוי רייך יעדע גרויסע אייראפעאישע שטאָט.

פאַר פאַלעסטינא איז עס ביז נישט לאַנג צוריק געווען פּרעמד, עפעס אַזוינס וואס מ'האָט אַריינגעבראַכט פון דרויסען. ערשט נישט לאַנג האָט מען דאָ א שנינס אָנגערופען מיט'ן בעליי-גענדיגען נאָמען "הערינג" און די וואָס האָבען עס געטראָגען, האָט מען גע-האַלטען פאַר מענטשען מיט אַ שלעכטען געשמאַק. די מאָדע, וואָס אַלע האָבען אָנגערעכנט, האָט געפאַדערט מ'זאָל טראָגען די פשוטסטע קליידער, ווי אַ העמדל מיט אַנאָפּענע אָפּגעלייגטען קראָגען, אַ לעדערנעם רעקלע און דאָס גלייכען - קליידער וואָס זאָלען נישט שטערען ביי קיין שום אַרבייט. פון יעדער פשוטקייט איז שוין תל-אביב זעהר ווייט אַוועק און וועט זיך שוין צו איהר נישט אומקעהרען. דערפון נעהמען זיך די בעזעמקונגען, אַז תל-אביב איז נישט פאַלעסטינא, אַז תל-אביב הויבט אָן צו ווערען אַ שטאָט, וואס מאַכט נאָך אייראָפּא.

די רויטע שטאָט חיפה.

חיפה, די "רויטע חיפה", איז אַלט שטאָט שוין אַ סך אויסגעהאַלטענער. חיפה איז נעהנטער צו פאַלעסטינא און מעהר כאַראַקטעריסטיש פאַר-לעסטינא. תל-אביב ציהט זיך אין דער לענג פון אַ גלייכען פּלאַנען ים ברעג, אויף וועלכען עס געניט זיך אַ פּלאַנזשע, וואָס איז געדיכט אָנגעשטעלט מיט אַלערליי שטאהלען און רוח-בענק און זומער איז ער בעדעקט מיט אַנאָלעס אין באַד-קאָסטומען פון אַלערליי העלע קאַלירען - אַ זומער-פּלאַץ אין פּולען זינען פון וואָרט. חיפה ווידער צייכענט זיך אויס מיט איהר פערשידענאַרטיג-קייט.

האַלב-רונדיג ליגט די שטאָט אויף די זייטען פונם באַרג כרמל און זי לאָזט זיך אַראָפּ צו אַ שעהנעם פאַרט. דאָ אין פאַרט האָלט מען אין איין אַנלאָדען און אויסלאָדען שיעפן, דאָ קאָכט מיט האַנדלען און מיט אַרבייט אונטער'ן אַפּטען פּייפּען פון די שיעפן. מ'זעהט באַד, אַז דאס איז די טהיר צו אייראָפּא, דורך וועלכער עס האַלטען אין איין אַריינקומען - פון איין זייט טחורות, פון דער צווייטער זייט אימי-גראַנטען.

די אימיגראַנטען ווערען טאָקע דאָ אין חיפה בעגעגענעס. דאָ ווערען זיי איינגעטיילט לויט זייערע בעשעפּטיגונ-גען, דא ערקלערט מען זיי אַלץ וואס זיי מוזען וויסען. און פונדאָנען צושיקט מען זיי איבער דעם גאַנצען לאַנד. דאָ קאָכט מיט אַרבייט, און די אַרבייטער-קליינע גיט צו אַ ספעציעלען כאַראַק-טער, דעם גאַנצען עולם, אין וועלכען עס פערלירען זיך די קאסטיומען פונם

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

א סימן פון דער צייט...

אונטער דער טהיר פון היגען ראבי-נאט האט מען יענע וואָך געפינען אַ יודיש יונגעלע פון עטליכע וואָכען, אָהן אַ צעטעלע, אזוי אַז מען ווייסט נישט אַפילו צוליב וואס פאַר אַ סיבה די יודישע מאָמע האט דאס קינד אונטער-געוואָרען.

פערשטעהן פערשטעהט מען אָבער, אַז דאס האט זי געטון נישט צוילעב פערעגיגען, ווייל אויב אַ יודישע מא-מע קאן אונטערוואַרפען איהרס אַ קינד, האט זי זיך שוין געמוזט געפינען אויף דער העכסטער שטופע פון פערצווייג-לאנג.

דאָ קאן נאָר זיין איינס פון די צוויי: אָדער די מוטער געפינט זיך אין דער שרעקליכסטער לאַגע און מורא הא-בענדיג, אַז דאס קינד וועט אויסגעהן פאַר גויט, האט זי עס בעסער אויפגער-געוואָרען, טראַכטענדיג, אַז אַזוי-אַרום וועט אפּשר איהר קינד לעבען; אַג-דערש קאן אויך זיין, אַז דאס קינד איז אַ פּרוכט פון אַ פערבאָטענער ליבע און אין דער היינטיגער געזעלשאַפט איז אַזא קינד אַנאָמאָליק, האט זי לאין פרייהר עס אונטערגעוואָרפען. סיי-ווי

אויסגעפּופּטען טייל פון פּובליקום. חיפה פערמאגט איהר אייגענע בע-זונדערע שטענקייט. דאס איז אַ דורכ-אויס פאַלעסטינער שטענקייט, וואס איז ענג פערבונדען מיט'ן באַרג כרמל, נישט אומזיסט רופט מען דעם גאַנצען יודישען טייל פון דער שטאָט מיט'ן רייצענדען נאָמען "הדר הפרמל" (די שעהנקייט פון כרמל).

אַ, חיפה, דאס איז נישט קיין קלייניגקייט, דאס איז דאך דער צענ-טער פון אונזער שווערער אינדוסטרי-זאָגען פאַלעסטינער מיט אַ מין שפּאַסי-גער ערנסטקייט. זיי וווינען דערביי אַן אויף דער גרויסער צעמענט-פאַבריק "נשר", אויף רוסענבערגס עלעקטרישע סטאַציע און אויף די קינסטליכע ברו-נימ'ס, וואהיין עס קומט דורך רעהרען אַריין די נאָפט פון די מנסול-נאָפט-קוועלען.

ירושלים די הייליגע שטאָט.

און די דריטע שטאָט פון פאלעס-טינא - ירושלים, דאס איז א שטאָט וואס האט נישט צו זיך קיין גלייכען אין דער וועלט. מיט וואָס? - פּרעגט איהר, דערמיט וואס יעדער מענטש קען אין ירושלים אויסקלייבען פאַר זיך נישט בלויז די געזעלשאפט און די גאַנצאַנאַליטעט, וואס איהם איז אַמ-נאהנטסטען - ער קען דאָ אפילו אויס-קלייבען פאַר זיך דעם יאָהרהונדערט אין וועלכען ער וויל לעבען.

אַ, אין ירושלים לעבען נאָך די פערבאָטענע יאָהרהונדערטער, וויפילע בעדייט און פערהאַן בלויז איינס כּוּחל-מעריב, ביי וועלכען עס קלינגען הויך די תפילות פון די קלאָנגענדיגע דאָווע-נערס!

מיט אַלע לעבעדיגע עדות פון פער-גאַנגענע צייטען אַלט היינטפריינד זעהט זיך בעזונדערס שטארק אָן די דורכאויס מאָדערנע מאַנדאַטען-מאַכט פון ענגלאַנד. די ענגלישע מאַכט הערט נישט אויף צו קלערען, רעכענען און פּלאַנצווען, ווי אזוי אַמבעסטען צו צווינגען אי די אַראַבער, אי די יודען אַז זיי זאלען פיהלען די גויטיגקייט צו האַבען ענגלאַנד אַלס אַ מין העכס-טען ריכטער און פערמיטלער. די ענג-לישע רעגירונג האַלט די גאַנצע צייט איבער די קעפּ פון די אַראַבישע נאַצ-יאַנאַליסטען דעם "סטראַשונעק" פון דערהויבען גרויסע יודישע איינוואַנ-דערונג אויף אַזא שטייגער, אַז אי די יודען זאלען נישט בעקומען די אי-בערוועגענדיגע מאַכט, אי זיי זאלען נישט פערלירען איינגאַנצען די האַפּטונג די מאַכט צו בעקומען.

דערביי עקזיסטירען דא, אונטער ענגלאַנד'ס שטרענגער השגחה, אַלערליי נאַציאָנאַלע אינסטיטוציעס, סיי יודי-שע, סיי אַראַבישע, וואס זענען מעהר ווי געזעלשאַפּטליכע אונטערגעוואַנגען פון פּריוואַטע מענטשען. זיי מאַכען דעם איינדרוק, פונקט ווי זיי וואַלטען גע-ווען אַנערקענט פאַר אַפּיציעלע אינ-סטיוועס, שיעור נישט אַ טייל פון דער רעגירענדיגער מאַכט אָבער זייער לאַגע איז דערווייל ווייט נישט קיין

מיט בילעטען, מיט אַ גאַנצען טאָרא-ראם, ווארום פון אַנדערע, וועלכע זע-נען געווען און צוריקגעקומען פון ארץ-ישראל האָבן זיך שוין געהערט שו-נערע גרויסען.

זיי האַבען פרייער אַבגעטאַטעמט די פּרוכטען-געשעפטען, וועלכע פער-קיפּען אויך קאַלעס געטראַנקען, זענען תמיד געווען אַפּען ביז 11 אָווענד. פאַר דער בעפּעלקערונג איז דאס געווען אַ זעהר בעקומענע זאך, ווייל אין אָוונד נאָך דער אַרבייט האט זיך געוואָלט קויפּען אַ טשעקאָלאָדקע אָדער טרינקען אַ גלעזלע וואַסער. מאַכט זיך אַ מעשה, עס געהט ווינטער אַרויס אַ פּעראַרדנונג, אַז אין די ווינטער-חדשים מוזען די דאָזיגע געוועלכער זיין פערמאכט, דער-פאַר אָבער וועלען זיי זיין אַפּען אין די זומער-חדשים. מאַכט זיך אָבער ווי-דער אַ מעשה, אַז ווען ס'איז בעקומען זומער, איז ווייטער די דאָזיגע גזירה נישט בלויז געוואָרען, זענען דאָך די געוועלכע - אייגענטימער געוואָרען פערצווייטעלט, ווייל ס'רוב לייזונג קומט פאַר אין די אָווענד-שעה'ן, האַבען זיי זיך משתדל געווען און זיך בעמיהט און ס'האָט גאָרנישט געהאַלפּען; געווען איז געווען, ביז ענדליך ס'איז אַרויס אַ פּעראַרדנונג וועגען דעם דאָזיגען ענין, וואס ענדערש די גאַנצע געשיכטע.

מרדכי קויפּמאַן.

ר' אבא'לע שוחט זי"ל.

אייניגע שטריכען וועגען מיין נישט-לאַנג פערשטאַרבנעם בעליפטען זיידען.

טשענסטאכאוו אלס שוחט ראשון. זיי-ענדיג דאָ שוחט עטליכע דרייטיג יאָהר, איז ער אין עלטער פון 80 יאָהר געשטארבען.

דער נאָפּאָלער פון אַלעקסאַנדער זיסקינד קויפּמאַן איז געווען זיין ווהן ר' יצחק משה זי"ל, אַ גרויסער בן-תורה און אַבגעהיטענער יוד. ר' יצחק משה איז געווען 60 יאָהר שוחט אין טשענסטאכאוו און איז געשטאַרבן אין עלטער 78 יאָהר, איבערלאָזענדיג אַלס שוחט זיין ווהן ר' אבא'לע, ווי אויך צוויי איידעמט: ר' דוד שוחט זי"ל און ר' זינאוויל שוחט זי"ל.

ר' אבא'לע אַלט זינדיג 17 יאָהר איז ער געוואָרען שוחט. שוין פון דער פריהסטער יוגענד אָן האָט ער זיך אויסגעצייכענט אַלס חריף און וואויל-לערנער. פערמאגנענדיג די גייסטיגע ירושה פון זייער עלטערן איז ער אויך באַלד געגאַנגען אויף דעם וועג פון תורה ועבודה. ער האט זיך נישט בע-גינגענט בלויז מיט'ן לערנען פאַר זיך, ער פלעגט אין יעדער פריער מינוט מיט אַ בעזונדער פערנעגיקען אַריינצי-הען דעם קרייז בעקאַנטע אין פּלפּל, וואו ער האט אַרויסגעוויזען גרויס בקיאות און שארפּוין.

אַלס פייעריגער חסיד פלעגט ער פון דער פריהסטער יוגענד אָן פאַהרען יאָהר-איין יאָהר-אויס צום אַלטען וואו-ר-קער רבי'ן, דעם בעריהמטען וועלט-גאון ר' שמחה בונמ'ל זי"ל. פון די טויענדער חסידים און אנהענגער איז ר' אבא'לע געווארען שפעטער איינער פון רבינ'ס גאָהנסטע מקורבים. טייל-מאָל פלעגט ער פערפאַלען ווערען פון דער היים אויף גאַנצע חדשים און איז אַרומגעפאַהרען מיט'ן רבי'ן ר' בונמ'ל אין די בעדער אין אויסלאַנד. ווען דער רבי איז געהאַט אַמאָל מיט יאָה-רען צוריק אַדורכגעפאַהרען טשענסטא-כאו, איז ער ספעציעל אָבערשטיגען ביי ר' אבא'לען און זיך ביי איהם אין וואוינונג אויסגעהאַלטען ביז איבער שבת. מען דערזעהלט, אַז אונזער שטאָט איז דאמאלס "געשטאַנען אויף די פיס", יעדער האט געוואלט צוקו-מען צום רבי'ן, ווען דער גרויסער גאון ר' בונמ'ל זי"ל האט אין י. 1906 זיך געווענען אויף טשענדיג מיט פוי-לען און אָבערפאַהרען קיין ארץ-ישראל, האט איהם דער זיידע בעגלייט ביז צום פאַרט קיין ארעס.

נאך דער פטירה פונם בעריהמטען גאון, דעם אַלטען וואורקער רבי'ן אין ארץ-ישראל, וואס דער זיידע ר' אבא'לע פון דאמאלס אָן יעדעס יאָהר איינ-געאַרדענט ביי זיך אין דער וואוינונג אַ יאָהרצייט טעודה, צו וועלכער ער

דעם 22-טען מאי האט דער היגער-סטאַרסטע אַרויסגעגעבען אַ פעראַר-דנונג, וואס רעזולטירט די פראַגע פון מענען פערקויפּען צוקערוואַרג און קאַל-טע געטראַנקען ביז 11 אַז זייגער און סיי די געוועלכע-אייגענטימער, סיי די קאָנסומענטען האבען פרייער אָבער-טעמט. אמת, ס'וועט אויסגעהן צו אונ-זערע קעשענעס, אָבער דערפאַר ווע-לען מיר זיך קאָנען צו יעדער צייט דאס חאַרץ דערקאַפּען.

דער שקל - יריד האט זיך אָנגע-הויבען.

קויפּט אַ שקל, צי האַסטו שוין אַ שקל? - אַט די דאָזיגע פראַגע און די אָנבאַטען צו קויפּען אַ שקל וועט איהר בעגענענען אויף שריט און טריט. און עס פערקויפּען שקלים די רעכטע "פּוילי ציין", "מזרחי", די יודען שטאַט-לעך, אלעמיינע ציוניסטען פון אַלע לאַגען, אזוי אַז דו ווערט צוטומעלט און ווייסט נישט ביי וועמען פריהער צו קויפּען, ווארום מען קאן זיך דאָך נישט מיט קיינעם אַרויסשטעלען, איז סיינען מען דאָרף קויפּען ביי אלעמען, ווען נישט הייסט עס, אַז דו ביזט אַ שוואַך... אַ גליק נאָך, וואס די רעוויזיאָניס-טען פערקויפּען נישט דאסמאל קיין שקלים, אַז נישט וואַלטו נאָך פון זיי

אויך געהאט אויסצושטעהן. אייגענטליך, איז דאָך אַ קשיא: די שקלים זענען דאָך איינהייטליכע, טאָ פארוואס איז אין גרופע אין כּס, אויב מען קויפט ביי אַ צווייטער גרופע, נאָר דאס איז שוין מסתמא הויך-פאַליטיק, און מיר פראַסטע בשר-דגים'לעך פערשטעהן נישט די טיפּע סודות דערפון... סיי-ווי ארבייט מען אויף אַלע כּלים. איבערהויפט זענען שטאַרק טעטיג די יעניגע, וועלכע ווילען וואס פריהער בעקומען טערטייפיקאַטען, און דעריבער ווילען זיי בעווייזען, אַז זיי זענען טרייע איבערגעבענע חברים און פער-קויפּען אַ סך שקלים. דאס פערקויפּען די שקלים איז דער ערשטער עטאַפּ, באַלד וועט זיך אָנהוי-בען די אַגיסאַציע צו די קאַנגרעס-וואַלען און ס'וועט מיט גאָט'ס הילף זיין פּרעהליך אין שטעטלעך. דערווייל אָבער האט זיך דער שקל-יריד שוין אָנגעהויבען. אַז עס פעהלט קאמף פעהלט אינ-טערעס.

ווער געדענקט נישט די אַלגעמיינע פערזאָמלונגען פון דער באַנק-ספּול-דויעלציי, אַלע 7, ווי אזוי די מיט-גלידער, וואס זענען געשטאַנען פון קליינענדיגלעך און האַנדלעקער האבען געקעמפט פאַר בעקומען ערטער אין

האט איינגעלאדענט אלע היגע וואו-ר קער חסידים.

צעהנדליג יאָהרען האט דער זיידע כמעט אלײן אויסגעהאַלטען דאָס היגע ווארקער שטיבעל בײ זיך אין הויז אויף דער יאָטקע גאַס, וואס איז בײ איהם געווען דאס שענסטע און טײערסטע אין לצפון.

ווען דער זיידע איז געווען יונגער, פלעגט ער אומגענעלטליך אַרומגעהן איבער אלע יאָטקעס אַכטונג געבען, אַז עס זאל זײן שטרענג כשר בײם טרייבערען. מיט די קצבים איז ער זעהר שטרענג אומגעגאַנגען און זײ האבען פאַר איהם געהאַט דעם גרעם-טען דרך-אריך.

בײ צו דער פטירה רעכענט זיך ר' אבא'לע אלס איינער פון די גרעסטע אויטאָריטעטען אויפ'ן געביטע פון שחיטה און מנקרות.

אין היגען שחט הײז, וואו ער איז געשטאַנען אויף זײן פּאָסטען 73 יאָהר, איז ער – אזוי צו זאגען – געווען דער וואָפּעטאָר, דער פוסק-אחרון, פאַר וועמען אלע האבען געהאַט דעם גרעסטען יראת-הכבוד. אפילו די דאָק-טוירים-וועטערינאַרען און פעלדשערס פון דארט האָבען זיך מיט איהם בע-ראַטען בעת אַ קראַנקהייט פון אַ בהמה.

הונדערטער תלמידים שוחטים פון גאַנץ פוילען האבען זיך בײ איהם געלערנט און זעהר פיעל זענען צו איהם געקומען זיך פעהרערען.

* * *

די לעצטע יאהרען האט ר' אבא'לע צוליב זײן עלטער מעהר נישט גע-שחט'ן, נור געווען בדיקן. דאך האט ער זיך נאך גע'יהלט גענוג פריש און מונטער און געפאהרען יעדען טאג אינדערפריה אין שחט הײז אַרײן. דאָס גרעסטע פערגעניגען זײנט איז געווען ווען ער האט דערצעהלט מעשיות פון פערשידענע רבי'ים, ספעציעל וועגען די וואונדער פון אַלטען ווארקער רבי'ן ר' בונמ'ל. ער האט געקענט מיט אייך אַזוי אבזיצען עלטליכע שעה און נישט מיעד ווערען דערצעהלענדיג. זײן פנים האט געשטראהלט בעת מעשה פאר גרויס שמחה.

האַט ווער געפרענט ר' אבא'לען ווי אלס ער איז. האט ער געענטפערט קלוג מיט אַ שמיכלעל: דאָס איז נישט אינטערעסאנט, וויכטיג איז דאס, וואס אַ מענטש טהוט מיט די יאהרען. וואָס גאט האט איהם געשענקט. דער עיקר

שפּעיקרים – פלעגט ער זאגען – איז תורה ועבודה.

דאס איז געווען א זעלטענער טיפ פון אַנ'ערליכען, פרומען, אַבגעהיטענעם יוד מיט צוויי קלוגע, אַפענע אויגען, וועלכע האבען אַלץ געזעהן און אַלץ בעאַבאַכט. בײ צו דער לעצטער צײט פלעגען נאָך אלע קומען דעם זיידען פרעגען עצות און זיך בעראַטען מיט איהם. און ער האט אויף אַלעם געענט-פערט לאָגיש, קלוג. מיר האבען איהם איהם תמיד פּעוואונדערט, וואס נישט קוקענדיג אויף זײן טיפּען עלטער, האט ער זיך מיט אַלעמען אינטערעסירט און פון אַלץ געוואוסט. קײן זאך איז פאַר איהם נישט געווען פעהרוילען.

דער זיידע איז סך-הכל קראַנק גע-ווען עלטליכע טעג. א דערקיהלונג, פון וואס ס'האט זיך געמאַכט א לונגען-ענטצינדונג האט אבגעשניטען דעם אַלטען רײזיגען בוים. בײ צו דער לעצ-טער מינוט פון דער פטירה איז ער געווען קלוג בײ די געדאַנקען, מיט אלע גערעדט און וועגען אַלעם גע-זאָגט, ווי אזוי מען זאָל די טהרה אדורכפיהרען א. א. וו. אזוי ווי ער וואָלט גענוי פאַרגעפיהלט, אז זײנע מינוטען זענען געצעהלטע.

דער זיידע איז פון אונז אוועקגע-גאַנגען אין עלטער פון עלטליכע 90 יאהר, פערבלייבענדיג אין אונזער זכרון אַלס ליכטיגע געשטאַלט פון אַ שעהנעם גוטען יוד, אויף וועלכען עס בלייבט אונז נאָר איבער צו זאגען: חבל אל דאבדין ולא משתכחין.

פאַרבעריי און כעמישע וועשעריי "BENETA" ב. יאָסעלעוויטשאַ 11

(געגענאיבער דעם געוועלב פון דער קאפעלזשאַניע)

אונטער דער לײטונג פון אַנאָפּאָלעוועט פון דער כעמישער אינדוסטריע - שולע אין ווארשא מיט אַנגליצערדיגער פראקטיק

ספּעציאַליטעט:

- פארבען לויט מוסטערן,
- דעטאשירען (ארויסנעמען פלעקען און וואשען אופ'ן אָרט),
- כעמיש רייניגען און פאסאגירען קאפעלזשען,
- וואשען שטייפע מענער-וועש מיט אַ דויערהאַפטען שפיגל גלאַנץ.

די פרייזען בעדייטענד ערנדידיגט.

פ. בלומענקראַנץ.

שטאטער-נאָטיצען.

שטאָדטיש קאמעראַל-טעאטער. „פּערצינגיס מידעל“, מוזיקאַלישע קאָמעדיע פון ר. בענאצקי. מוזיק: ר. בענאצקי און א. ט. מילער. פּוילישער איבערזעצונג: י. טובים, רעזשי און אינסענזאציע: א. גאָל.

די דירעקציע פון פּוילישען טעאטער געהערדיג – באונט צו ברצון – אויף דער ליניע פון בעפרידיגען כאַטש אין אַ געוויסער מאָס אַלע טעאטער-בעזוי-כער, פיהרט איצט אויף צום צווייטען מאָל אין איצטיגען סעזאָן אַ מוזיקאַלי-שע קאָמעדיע, וועלכע פערמאַנט, אנב, ווייניגער מעלאָדישקייט פון דער ער-שטער, אָבער בעזיצט דאָנעגען אַנדערע מעלות, וואָס דאַרפען איהר פּערויכערען ערפאָלג.

* * *

רעדען אינ'ם פאל וועגען אינהאַלט איז איבריג, ווייל ס'געהט נישט דאָ אין דער פאפולע, וועלכע פערנעמט נישט קיין חשוב אָרט אין דעם זשאנר שא-פונגען און אַ פּשיטא, אַז מ'פּערלאַנגט נישט קיין פראָבלעמאַטיק אין דאָזיגען פאל, ווארום די מעשה גופא איז נור דאָ אַזוי צו זאָגען דאָס „שמירעכץ“ און מיטעל אַרויסצוברענגען די אַלע געפאַ-דערטע עפעקטען.

ס'ווערט אונז דערצעהלט ווי אין אַ דאָרף וואוינט אַ בעאַמטער פון אוי-סערן-מיניסטעריום אין זײן אייגענער ווילע, צו איהר קומט אַ מאלער, וואָס האָלט אין אַ פּאָר אַ גרויסען טאַלאַנט. און אַזוי ווי דער דרך-העולם איז, אַז אַ מאלער מוז האָבען אַ מאָדעלקע – קומט ער טאָקי צו פאהרען מיט אַ חלק-שני, וואָס איז פערליבט אין איהר אַרטיסט און אין... פרעמד-ווערטער.

מאַכט זיך אַ מעשה, אַז דעם גרעם-טענס שאַקאָלאַד-פאַריקאַנט'ס טאָכטער פאָהרט אַדורך דאָס דאָרף און דער אויטאָ ווערט איהר קאַלציע.

פּערשטעהט זיך, אַז זי פערליבט זיך אין בעאַמטען און ער (פּדי עס זאָל געוויקען לענגער אויף דער סצע-נע) וויל זי נישט, ווייל ער האט גאָר תנאים געשריבען מיט זײן שעפ'ס טאָכטער, וועלכע... חל'ט'ט בײ יעדער געלעגענהייט (גע'ירשנ'ט פון דער מוטער). אזא מין קרענק.

וואָס טהוט אָבער דער מאַלער? איהם איז אַ שאַד, אַז זײן פריינד זאָל הויב האָבען 200 מיליאָן (אַזויפיל האָט געוואלט בעטרעפען איהר פערמעגען)

טערן פון די קינדער און כמעט ביי דער גאנצער שטאדט, וועלכע האבען זי נאָר געקאנט.

די לויז איז געווען א גראַנדיעזע מאָניפעסטאַציע פון אַנערקענונג און טייעפען צער אויסער דעם איז נאָך פאָרגעקומען אַנ'הכרה, צו וועלכער ס'זענען געקומען כמעט אַלע עלטערן און מיט אויפריכטיגען וועהטאג בע-עהרט דאס אַנדענקען פון דער באמת גרויסען מענטש, וואס איז ליידער פריה-צײטג געשאָרבען.

די זאַוואָדזיער לופט האָט אויף זיי געווירקט...

איינס פון די מאָטיווען, וואס די יודישע מאַרק-הענדלער האבען נישט געוואָלט אַראָבגעהן אויפ'ן זאַוואָדזיער-מאַרק, איז אויך געווען דאס, וואס זיי האבען מורא געהאַט פאַר אַוואַנטורעס מצד די זאַוואָדזיער כליגאַנעס, וועלכע האבען אַ טבע זיך צו מאַכען לוסטיג איבער יודישע קעפּ. ווייזט זיך אָבער אַרויס, אַז די שרעק איז געווען אַנ'-אומזיסטע, יודען וואָרטען נישט בײז מען וועט זיי בעפאַלען, נאָר שלאָגען זיך אַלײן.

יענע וואָך פרייטאג איז דאָרט אויס-געבראַכען אַ וויסט געשלעג צווישען צוויי מאַרק-שטעהער פון די לאַטשען-בראַנזשע און אַ דאַנק דעם וואס דאס יודישע שפיטאַל איז דאָרט זעהר נאָהנט, האט מען אייגעם פון זיי נאָך געווויען צו ברענגען אַ לעבעדיגען אין שפיטאַל אַרײן.

איך וויל נישט יעצט אורטיילען, ווער פון זיי ס'איז געווען גערעכט, א פאַקט איז אָבער, אַז יודען זענען גע-ווען די ערשטע, וועלכע האבען גע-מאַכט „שהחינו“ אין זאַוואָדזיער מאַרק מיט זייער וויסט געשלעג צווישען זיך. שעמט אייך „זאַוואָדזיאַקעס“, איהר האט פּערשעפעטיגט. דאס וואס איהר

לויפט ער, שוויצט, אינטריגירט, קאָמ-בינירט ביז די 200 מיליאָן מיט די טאָכטער פון פאַבריקאַנט פאַלען אַרײן אין די הענד פון בעשיידענעם בע-אַמטען פונ'ם אויסערן-מיניסטעריום...

און ווי געזאגט, הגם די קאָמעדיע פערמאנט ווייניגער מעלאָדישקייט פון דער פּויהערדיגער, בעזיצט זי אָבער פיעל לעבען, טעמפּאָ און איינפאַלערי-שע סצענעס, אַז אַפילו די באַנאַלע לידלעך (א ביסעל צופיל באַנאַל) מאַ-כען נישט קאַלציע דעם אַלגעמיינעם רושם.

* * *

אָבער אויך דאָסמאַל – ווי תמיד – מוזען מיר צושרייבען אין אַ גרויסער מאָס דעם ערפאָלג די אויפפיהרער, בע-זונדערס – טאָקאַרסקי'ן.

טאָקאַרסקי איז בלי ספּק היינט-צו-טאָג דער אַממייסטען לייסטענדיגער אַקטיאָר. ער האט זיך אונז געווויען אַלס וואגעבונד אין „טויבען האָרץ“, אַלס דאָקטאָר אין „בלומען-וועג“, צו-קערניע-אייגענטימער אין „צוקערענקע“, אַלס מאַלער אין דער איצטיגער קאָ-מעדיע און אומעטום איז ער עכט, שפילט מיט פּערשטענדיגש און טעמ-פּעראַמענט. אין דער גערעדטער קאָ-מעדיע לייגט ער פשוט איין וועלטען: זינגט, טאַנצט, שפּרינגט, אינטריגירט און אַלץ פּיין, אָהן זשאַרזש מיט נאָ-טירליכען חן. ער איז פשוט דער עמוד-התיכון פון דער דאָזיגער פאַרשטע-לונג.

די צווייטע בעדייטענדע ראָל האָט געהאַט די אַקטריסע וואָנסקא. מיר ווי-לען זיך נישט איבערחוין'ן אָבער ווי-פיל מאָל מיר זעהען זי, בעקומען מיר דעם איינדרוק, אַז ס'פּעהלט איהר עפּיס פון שוישפילערישען שטאַנדפּונקט און דער עיקר טאָקי – עכטקייט און סובעטלקייט.

זי האָט בעקומען די הויפט-ראָל צו-ליב איהר שעהנער שטימע, אָבער דאָס זינגען איז אויך אויסגעפאַלען נישט געהעריג. בעת זי האט געוואלט פּעווויעזן די גבורה פון איהר שטימע, איז פון זינגען געוואָרען אַ געשריי...

בעסער איז זי געווען ווען זי האט געפאסט איהר קול, נישט געשפּאַרט זיך אין דער „אויבער-צע“ (בעזונדערס זענען די קאַלעקטיווע געזאַנג-סצענעס אויסגעפאַלען זעהר שוואַך. ס'האט זיך

האט נישט פּעווויעזן צו טהון, האבען עס די יודען אַלײן געמאַכט.

דער דאָזיגער פאַקט האט אַרויסגע-רופען גרויס אויפּרעגונג צווישען דער יודישער בעפּעלקערונג. זיך שלאגען ביז בלוט איז, נישט קיין יודישע מידה. אויסער אַז די זאַוואָדזיער לופט האט אויף זיי געווירקט...

אויפ'ן טשענסטאכאווער בית-עולם.

עס איז א טעות צו מיינען, אַז נאָר אין שטאדט טומעלט זיך, אָט וועל איך בית עולם, וואו ס'דאָרף הערשען אַב-סאָלזטע רוהיגקייט, איז א גרויסער יריד און ס'קאָכט ווי אין א קעסיל.

כ'ווינט נישט צו דאס איז בלויז אַ צופאַל, צו אַלעמאָל איז אַזוי, נאָר דעם פערגאַנגענעם זונטאג איז אויפ'ן טשענ-סטאכאווער בית עולם געווען אַזאַ צו-זאַמענגעליף פון לעבעדיגע, אַז מען האט געקאנט מיינען, דאס ס'איז נישט קיין בית עולם, נאָר א שטאָדישער יריד.

ס'איז געווען געמאַלדען, אַז זונטאָג 12 א זיינער בייטאָג וועט ענטהילט ווערען די מצבה פון דער פּערשטאַר-בענער כלל-טהווערין העלענאַ וויערזש-ביצקא. איז מיר גראָד דאָרט אויסגע-קומען צו זײן נאָך מיט א שעה פרי-הער, און שוין האָב איך געטראָפּען בלי-גוזמא הונדערטער מענשען, וועלכע זענען געווען פּערשפּרייט איבער אַלע דריי בית-עולם'ס. די פראָפּעסיאָנעלע

„מלא“-מאַכערס שטאַפלען אב אונטער דער נאָז און טוישען אויס-אַנשטאַט א נקבה, מאַכען זיי א „מלא“ פאַר א זכר און ס'געהט א גאַנג. דאָן זענען אויפ'ן בית-עולם אלערליי קבצנים: בכבוד'יגע מיט פאַטשיילעס, געוועזענע שעהנע יודען מיט הדרת-פנימ'לעך, און גאַט שנאָרער, וועלכע פערנעמען אַלע

פרייטאג ד. 31 מאי 1935

בעמצרקט נישט-אויסגעשולטקייט און דיסהאַרמאָניע. די אָנפאַנג-סצענע בײ די קאָרטען מאַכט מיט איהר געשריי-„נעזאנג“ אַ שלעכטען איינדרוק. ס'וואָלט נישט געשטאדט, ווען זי קומט פאַר בײ דער בלויזער מוזיק-בעגלייטונג.

יעדאך זענען איהרע סאָלָג נומערען, ווען זי האט זיי געזינגען געדעמפט, ליריש, אויסגעפאַלען גאַנץ נישט-קשה'דיג.

פון די איבריגע דאַרפען דערמאנט ווערען מיט אַנערקענונג גוראווסקי, וועלכער איז אַ קערנדיגער הומאָרפּו-לער אַקטיאָר, טארנאווסקא אין איהר פיינער כאַראַקטער-ראָל, דער סימפּא-טישער קן. לידקע, (הנם ער בעזיצט נישט מיט שטימע'ע זינגט ער בעטעמ'ט) און אין די עפּיאָדען-ראָלען: רעמביטש און מארטיקא.

* * *

היצא לנו מזה.

נעמענדיג אין אכט, אַז די אַרטיגע אַקטיאָרען זענען נישט קיין פראָפּעס-יאָנעלע זינגער ווי אויך, אַז די קאָ-מעדיע איז צוגעגרייט געווארען אין אַ פעהרעלענישמעסיג קורצער צײט, מוז מען מודה זײן, אַז זי איז אין אַלגעמיין אויסגעפאַלען זעהר גוט, צו וועלכען ס'האָבען אָהן צווייפעל גורם געווען (אין אַ גרויסער מאָס) סיי דאס לעבעדיגע שפילען פון די אַקטיאָרען, סיי די פיינע מוזיק-בעגלייטונג און אחרון, אחרון – די מיהפולע און איינ-פאלערישע רעזשי און אינסצעניזאַציע פון א. גאָל.

צו א. גאָל'ן, צום דאָזיגען זעהר קולטורעלען און פעהיגען רעזשיסער האבען מיר, צוליב זײן לעצטער קנאָ-פערער פּעראינטערעסירונג און לײס-טונגען געוויסע טענות, וועגען וועלכע מיר וועלען אפשר אַנ'אַנדערש מאָל רעדען.

אָבער מיט דער לעצטער אויפפיה-רונג האט ער זיך עטוואס „רעהאָבילי-טירט“. סיי די אויסשטעלונג און סיי די רעזשי זענען אַדורכגעטראַכטע און זאָרגפאַלטיגע „מ'יהלט אויף אַלעם די האַנד פון א. גאָל און זײן געניט אויג. בקצור: די דאזיגע קאָמעדיע איז אין איהר שפילעווודיגקייט און לעבע-דיגקייט זעהר אַ סימפּאטישע, זי פער-מאַגט פיעל הומאָר און שעהנע איינפאַ-לען, און דעריבער טראָץ מאַנכע באַ-גאַליטעטען אין טעקסט און בלאסקייט אין דער געזאַנג-טייל, ווערט זי גע-זעהן פון גרויס הנאה און וועט בע-שטימט האָבען דעם געהערענען ער-פאַלג.

איינגעגאן און אויסגעגאן, און היטען דיך ווי אַנ'אויג פון קאָפּ, אַז דו זאָלטסט חס ושלום נישט אנטריגען ווערען מיט די פאַר גראַשען.

פאַר'ן בית עולם זענען אָנגעשטעלט פריטשקעס, ריסאַרקעס, דראַזשקעס, אוי-טאַמאַבילען און שטאַטישע אויטאָבו-סען, וועלכע מאַכען פּסדר קורסען אין שטאָדט אין פון שטאדט. און וועמען זעהט מען אַלץ נישט? דאָמען און הערערן, דאָמען מיט שוויזשע מאַלאַ-וואַנע ליפּעלעך מיט בלומען אין די הענד, הערען מיט האָרטע קאפעלזשען, יודענעס מיט'ן מענה-לשון אונטער'ן אַרעם, און פון אלע זייטען הערען זיך קולות פון די „מלא“-מאַכער'ס. דעם פערגאַנגענעם זונטאָג איז ווי עס ווייזט אויס געווען טאקע אַנ'אויסנאַהם אין דער דאָזיגער הינזיכט. אָט הערט מען דאס געזאָנג פון אויבערקאָנטאַר פישעל, פונדערווייטענס היילכט אב ס'קול פון זינגער שמידט און אָט זעהט מען ווי חזן באַדאַש גרייט זיך צו מאַכען א הוכרה א צווייטען.

עטליכע שעה האָב איך פערברענגט צווישען די מצבות און ס'האט זיך מיר נישט געלאָנגווייליגט. און ווען נישט דאס, וואס ס'האט אָנגעריקט די מיטאַג-שעה, דער מאָגען האט געפאָדערט ס'זייניגע, און היות ווי קיין רעסטאָראַן איז נאָך לַעֵת-עֵתה אויפ'ן בית עולם גישטאַ, האט מען לאין ברירה געמוזט צוריקקומען אין שטאדט אַרײן...

ווי די בית עולם שטאַם געסט האבען מיר ערקלערט, האבען זיי זיך נישט צו פּעקלאָגען, מחמת יעדען זונטאג קומען אַרויס צעהנדלינגער מענשען און ביז מיטאג איז דאָרט גאָר לעבעדיג. דעם פערגאַנגענעם זונטאג אָבער האבען זיי געהאַט די אמת'ע שפע.

לױת'ן.

זאב ושאבאטינסקי אין טשענסטאכאוו.

די ידיעה וועגן קומען אין אונזער שטאָט פון פרעזידענט פון וועלט-אניאן ציוניסטען - רעוויזאָניסטען, וועלכער וואָרטאָניסטען, האט אַרױסגעװען א געוואלדיגע פּעראַנעטערעסירונג נישט בלויז אין טשענסטאָכאָוו, נאר אויך אין אלע אַרומיגע שטעט און שטעטלעך, ווי ראָדאָמסק, וויעלן, זאָװערשטע, פּעטראָװ, זשאָרקי, קרעװעץ און פּעל אַנדערע, פון וועלכע עס זענען געקומען א חוץ מיטגלידער פון די פּער-שידענע רעוויזאָניסטישע אַרגאַניזאַציעס אויך א סך סתם יודען, וואס האבען געוואלט הערען דעם בעריהטען רעד-נער און מנהיג.

נאך לאַנג פאר'ן אָנקום פון שנעל-צוג פון ווארשא ווענען דער פּלאַץ פאר דער באַהן-סטאַנציע אין די גאַנצע פּילסודסקי גאַס געווען פערפולט פון א פּעל-טיווענד-קעפּיגען עולם. פּאַליציי האט געמוזט אָנווענדען גרויס אַנשטערענגונג, פרי צו האַלטען אין אַרדנונג דעם גרוי-סען המון.

אויפ'ן באַהן-פּעראַן האבען דעם חשוב'ן גאַסט בעגריסט די פּערוואַלטונג פון הצה"ר מיט פרעזעס ניעמיראוויסקי אין דער שפיץ, דאָן די קאַמנדעס פון בית"ר, ברית החיל מיט די פּאַלעס פון דער היגער און וויעלונער אַבטיילונג און א גרויסער עולם.

מפקד וועלכער גיט-אָב דעם ראָפּאָרט דעם אדון ראש בית"ר ושאבאטינסקי, וועלכער געהט דורך פאר די שפּאַלערען ביתרים און חילים, בעגריסענדיג זיי מיט'ן אויסרוף "תל-חי".

פרעזידענט ושאבאטינסקי שטייט דאָן אין אן אויטאָ פון דיר, זיגמאָן, מיט וועלכען ער פאַהר-אָב אין האַטעל "קאָפּיעצקי", ווערענדיג אויסגענומען אויפ'ן גאַנצען וועג מיט אַוואַציעס פון פּערוואַלטען עולם.

אויף דעם אָרט מוז שאַרף געטאָדעלט ווערען די אונזעהערטע און העכסט טאַקטלאָזע האַנדלונג פון עטליכע אונ-פּעראַנטוואָרליכע יונגען פון די היגע לינקע ציוניסטישע גרופּירונגען און אויך פון "בונד". די דאָזיגע פּערבליקענדעטע פּאַרטייניקעס האבען זיך נישט געניי-גענט מיט אַרױסלאָזען אין טאָג פון רעפּעראַט פּערשידענע פּלאַנ-פּעלעטען פול מיט געמיינע וואָרלעס געגן ושאבאטינסקי'ן, נאר אויך אַבגעוואָרט דעם פּערבייפּאָה-רענדען אויטאָ און מיט שטיינער אויס-געחאַקט א שויב. די אַרדנונג איז גלייך צוריקגעשטעלט געווארען דורך דער פּאַליציי, וועלכע האט פּערהאַלטען עט-ליכע פּערזאָן און דער אויסרעגענדער אינצידענט האט נישט געשטערט די יום-טוב'דיגע שטימונג, וואס האט גע-הערשט אין גאַס דעם גאַנצען אָווענד פון רעפּעראַט.

דער רעפּעראַט

פאר אַנפֿעלם פון העכער 1500 פּער-זאָן האט זיך דער רעפּעראַט אָנגעהויבען אין קינאָ "לונא" אַרום האַלב 11 א זיגער אויפּדערנאַכט. פריהער נאך האט פרעזעס ש. ניעמיראוויסקי געעפּענט דעם אָווענד מיט עטליכע שטאַרקע ווערטער אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן טויט פון מאָר-שאַל יוזעף פּילסודסקי, וועמענס אַנדענ-קען ווערט אויך בעהערט דורך אַלע פּערוואַלטע מיט אויפשטעהן פון די ערסער און 1 מינוט שטילשווייגען.

דאָן האַלט פרעזידענט ושאבאטינסקי א גלענצענדע 2-שעה'דיגע רעפּעראַט, און וועלכען ער האט ערקלערט די סיבה, וואס האט געוואוינען די רעוויזאָניסטען אַרױסצוטרעטען פון דער ציוניסטישער וועלט-אַרגאַניזאַציע, ער בעריהרט אויך די איצטיגע אַזוי גערופּענע פּראָפּעריטי-לאַגע אין ארץ-ישראל, וועלכע דער רעדנער האלט גאר פאר א זעהר שווערע און בעדראָהענדע פאר דער צוקונפט פון ארץ-ישראל צוליב דעם, וואס די הויפט-זיילען, אויף וועלכע א לאַנד דאָרף געבויט ווערען: אַגראַר-קאָלאָניאַליזאַציע און אינדוסטריאַליזאַציע ווערען ליידער אין א גאַנץ קליינער מאָס געשאַפּען און ענטוויקעלט.

פרעזידענט ושאבאטינסקי וואַרטט אויך פאר דעם "מזרחי" אונזעהרליכקייט אין זייער בעצהונג צום נייעם שקל, וואס האט אויף זיך די דיסציפּלין-קליינע און וועלכען "מזרחי" קויפט אויס אין פולען בעוואוסטזיין, אַז זיי וועלען די קליינע-התחייבות נישט דערהאַלטען. צום סוף

ווימעט דער פרעלעגענט א טייל פון זיין רעדע דעם פּלעביסציט, וועלכער דאָרף פאַרקומען דעם 2-טען יוני ד. י. בנוגע דער שאַפּונג פון א נייער אונ-אַבּהענגיגער ציוניסטישער אַרגאַניזאַציע און ערקלערט מיט א שאַרפּער שטימע, אַז קיינער פון די רעוויזאָניסטישע אָנהענגער זאָל נישט ערוואַרטען, אַז די דאָזיגע פאַרטיי קען איהם געבען אין דער נאָהנטער צייט פון מילך און האָניג, פּערקעהרט, ס'קען זיי גאָר אויס-קומען צו ליידען און פּעל צו ליידען צוליב זייער אָנגעהערעדיקייט צו דער דאָזיגער אַרגאַניזאַציע; דעריבער קענען די, וואס פיהלען זיך שוואַך מיטצומאַכען דעם דאָזיגען שווערען וועג, גאַנץ דרייטט און אַפּען ערקלערען זייער אַרױסטרײט.

מיט אונגעהויערע בראַוואַ-פאַשערייען און גרויסע התלהבות פון פּערוואַלטען עולם איז פּערענדיגט געווארען דער דאָזיגער מיטרייסענדער רעפּעראַט, וועל-כען אלע אָנוועזענדע האבען אויסגע-הערט מיט א פּערקאַפּטען אָטעם.

אונטער'ן געזאַנג פון התקוה און "בשוב ד'" צוגעט זיך דער רייזער עולם.

די פּילסודסקי-אַקאַדעמיע אין האַנדווערקער-זאָל.

נעכטען האַלב 1 א זיגער מיטאג האט דער קרן "תל-חי" איינגעארדענט אין האַנדווערקער-זאָל א פייערליכע אַקאַדעמיע, געווימעט דעם אַנדעק פון מאַרשאַל פּילסודסקי, מיט דער בעטיילי-גונג פון וול. ושאבאטינסקי. איז זאָל געפונען זיך פארשטעהער פון דער מאַכט, איינגעלאָדענע געסט און מיטגלידער פון די רעוויזאָניסטישע גרופּירונגען. די פּערוואַלטונג עפענט דער פרעזעס פון "מכבי" אינוש. רייצאָם, וועלכער פּערבעט אלס בייזענדע די ה"ה: קהלה - פרעזעס י. ראָזענבערג, פרעזעס ניעמיראוויסקי, פּראָפּ. וויינבערג, ז. שטי-לער און אינוש. שפיץ.

אינוש. רייצאָם האַלט דאָן א קורצע רעדע וועגען מאַרשאַל פּילסודסקי, שיל-דערנדיג די וויכטיגסטע 5 טעאָפּען פון זיין לעבען און אונטערשטריכענדיג זיין קאַרעקטע בעצהונג בנוגע יודען. דער רעדנער גיט איבער וועגען פאַרשלאָג פון קרן "תל-חי" צו פּעראַייביגען דעם נאָמען פון מאַרשאַל פּילסודסקי אין ארץ-ישראל דורך בויען דאָרט אַנפֿע-גראַנטען הויז פאר פּוילישע יודען אויפ'ן נאָמען פון מאַרשאַל. דאָן ערטיילט אינוש. רייצאָם דאס וואָרט דעם פרעזי-דענט ושאבאטינסקי.

ושאבאטינסקי הייבט אָן צו רעדען פּראָנציוויש, געהט איבער אויף א שעה-נעם פּויליש און זעצט-פאַר זיין רעפּע-ראַט אין יודיש. ער ווייזט אָן אויפ'ן גרויסען אַנטייל פון פּוילישען יודענטום אין ארץ-ישראל-אויפבויע, ער געפינט אין דער התלהבות'דיגע ליבע פון די פּויל-לישע יודען צו א"י, א סך מיסטק און ראָמאַנטיק, וועלכע קומען געוויס אלס השפּעה פון דער פּוילישער נאַציאָנאַלער מיסטק.

דער רעדנער געהט דאָן איבער צו כאַראַקטעריזירען דעם פּערשטאַרבּענעם מאַרשאַל, וועלכער איז געווען אַזוי

בעליעבט ביי אלע פּוילישע יודען אין דער גאַנצער וועלט, אפילו ביי אועלכע, וועלכע זענען אועק פון פוילען נאך פאר דער מלחמה און האבען דעם מאַרשאַל פּילסודסקי נישט געקענט. ושאבאטינסקי אַנאַליזירט דאָן דעם זעל-טענעם קרישטאָל-ריינעם כאַראַקטער פון מאַרשאַל, וועלכער האט זיך אינגאַנצען געאַפּפּערט פאר איין אידעע, איין ציעל - די טובה פון זיין לאַנד, אַהן שום נעבען-מונות אָדער פּריוואַטע אַמ-ביציעס

ווען איך זאָל זיין א פּראָנציוז, ענ-גלענדער צי יאַפּאַנער-זאגט דער רעד-נער-וואַלט איך זיך בעמיהט, אז אין פאַרזי, לאַנדאָן אָדער טאָקיאָ זאָלען אָוועקגעשטעלט ווערען מאָנומענטען דעם דאָזיגען גרויסען פאַלק. אַלס יוד אָבער וויל איך, אַז דער מאָנומענט זאָל זיך געפינען אין ארץ-ישראל און אונזער מאָנומענט זאָל זיין א בית-עולם (אי-מיגראַנטען-הויז).

ושאבאטינסקי רעדט דאָן אַרום די פּראָקטישע זייט פון פּראָקעט, צווישען אַנדערן בערינדעט ער אויך דערמיט, וואס די הויפט עליה קומט פון פוילען און דער רוב אימיגראַנטען נויטיגען זיך צוליב זייערע קנאַפּע מאַטעריעלע מיטלען אין א הויז, וואו זיי זאָלען זיך קענען אויפהאַלטען די ערשטע צייט ביז זיי וועלען קענען געפינען בעשעפטיגונג. זער רעדנער דרוקט-אויס זיין האַפּנונג, אַז אלע פּויל-לישע יודען אהן אויסגעהט, צו וועל-כער פאַרטיי זיי זאָלען נישט געהערען, וועלען געבען זייערע נדבות פאַר'ן אויפבויע פון אַנפֿעמיגראַנטען-הויז אין א"י, און מיטהעלען אַזוי אַרום פּער-אייביגען דעם נאָמען פון יענעם לע-גענדאַרען פּוילישען העלד, וואס האט זיין גאַנץ לעבען אַבגעגעבען פאַר'ן וואוילשטאַנד פון זיין לאַנד און פאַר'ן טריימף פון גערעכטיגקייט.

דער דאָזיגער גייסטרייכער רעפּעראַט איז דורך אַלע אָנוועזענדע אויפגענו-מען געווארען מיט לאַנג-דויערענדע אַפּלאַדיסטענטען. צום שלום ערקלערט דער פאַרזיצער אינוש. רייצאָם, אז עס ווערט געשא-פען אין אונזער שטאָרט א סעפּעציעלער קאָמיטעט, וואס האט די אויפגאבע מיטצוהעלפּען אין דער אקציע פאַר'ן אויפבויע דעם דאָזיגען פּילסודסקי מאָנו-מענט און דערמיט ווערט די אַקאַדעמיע געשלאָסען.

אויפ'ן וועג צו דער אַקאַדעמיע און צוריק איז דער אויטאָ פון פרעזידענט ושאבאטינסקי אַבגעוואַרט געוואָרען דורך הונדערטער מענשען, וועלכע הא-בען געמאכט פּערשידענע אויסגעשריי-ען ווי: יחי ושאבאטינסקי, תל-חי אדגל.

פרעז. ושאבאטינסקי איז איינגעלא-דען געווארען צום מיטאג צום דיר. סטאַניסלאָו זיגמאָן, צו וועלען עס זע-נען נאך פערבעטען געווארען פּערשי-דענע אַנשטעלענע פּערוואַנליכקייטען. באלד נאכמיטאג 3.15 א זיגער איז פרעזידענט ושאבאטינסקי אַבגעפאַהרען אויף א רעפּעראַט נאך קעלץ.

די אלגעמיינע יעהרליכע פּערוואַלטונג פון דער באַנק-ספּוילרזיעלזי אַלעז 7. אַרױסגעגעבען 1,350,000, מיטגלידער פערמאנט די באַנק 970. דער אייגענער קאָמיטאַט פון דער באַנק מיט רעזערווען בעטרעפט צירקא 105 טויזענד זל, וועלכע פערמאנט די באַנק 340 טוי-זענד זל. אויפ'ן ערשטען סטטישען 1935 פערמאנט די באַנק א פאַרשפּעל פון צירקא 360 טויזענד זל, ריינער ריוח נאכ'ן אבשרייבען די צווייפּעל-האַפּטע און פּערלענגערטע חובות די סומע פון איבער 2000 זל. חוץ 7200 וואס איז פּערהאַנגען אויפ'ן אייזערנעם פאַנד.

נאכ'ן ערגענצען דעם בעריכט פון ה' גאָלדשטיין קוטט פאר א דיסקוסיע. אין רעזולטאט ווערט דער בעריכט אַנ-גענומען, דער פּערוואַלטונג און ראָט ווערט אויסגעדריקט אבסאָלוצאָריום און דעם דירעקטאָר ה' זאָנד מיט'ן פּער-סאָנאַל-אַנערקענונג און א דאנק פאר נאכ'ן ערגענצען דעם בעריכט פון ה' גאָלדשטיין קוטט פאר א דיסקוסיע. אין רעזולטאט ווערט דער בעריכט אַנ-גענומען, דער פּערוואַלטונג און ראָט ווערט אויסגעדריקט אבסאָלוצאָריום און דעם דירעקטאָר ה' זאָנד מיט'ן פּער-סאָנאַל-אַנערקענונג און א דאנק פאר

נאכ'ן איבערלעבען די פּראָטאַקאָלען פון די פּויריגע צוויי פּערוואַלטונגען לעזט דעם בילאנס-בעריכט דיר. ה' זאָנד. ווי ס'ווייזט זיך אַרויס האט אין בעריכטס-יאָהר דער אַלגעמיינער אַברוט בעטרעפּען די סומע פון 20 מיליאָן הילואות און דיסקאָנט האט די באַנק

עס איז שוין לאסען צו בעהומען

צו דער ערשטער קלאָס פון דער 33-טער מלוכה-לאַטעריע.

דאס גרעסטע געווינס:

1.000.000.

(איינ מיליאָן זלאָטעס)

אויסערדעם 107.139 געווינסען אויף אַ סומע פון 22.940.000 זל.

פרייז פון א פערטיל לאָס 10 זל.

Kantor Wymiany i Loterji J. WEKSLER, Aleja 6

מיריאָן זלאָטעס.

א בחונמ'דיגע 5-טע קלאָס.

וואו ס'איז געווינען געווארען דער

אין דער יעצטיגער 33-טער לאַטעריע איז פּערהאַן

יודען! ציוניסטען!

דעם 2-טען יוני ה. י. וועט אין דער גאנצער וועלט אַדורכגעפיהרט ווערען אַ פּלעביסציט וועגען דער שאַפּונג פון א אונגעהנגיגער ציוניסטישער אַרגאַניזאַציע, יאַהרען-לאַנג ווענען מיר געוועזען מיטגלידער פון דער ציוניס-טישער אַרגאַניזאַציע, אונזערע בעסטע פחות און אַרבייט אָוועקגעגעבען, גלוי-בענדיג, אַז מען קען זי דאָך ראַטעווען.

עס האָט אָבער נישט געהאַלפּען. די תורה פון הערצל, די בלוי ווייסע פּאַהן פּערלעצט, 10 יאָהר וועגען איהר געקעמפט, געבעטען און ווען ס'האט נישט געהאַלפּען האבען מיר דאָן געווארענט: דער ציוניזם איז אין געפּאָהר, אייער האַנדלונג איז נישט ווירדיג און פאסט נישט פאר א לייטונג פון אַנ-אַלט יידיש פאַלק, איהר האַנדעלט מיט פאַלקס-כבוד און מיט פאַלקס-ווירדע, ווי עס איז דער פאַל מיט דעם טראַנספּער-אַבמאָך מיט היטלער-דייטשלאַנד; איהר האָט אָוועקגעגעבען אייער ציוניסטישע בכורה-רעכט אַ קערפּערשאַפט, וועלכע איז נישט ציוניסטיש און אפילו ציוניסטיש פייגליך; איהר האט די הערצליאַנישע פאַלקס-בעוועגונג דערנדרעגט צו אַ קלאָסען-בעוועגונג מיט אַלעם העסליכען, וואס אַ קלאָסען-בעוועגונג האָט: קלאָסן-קאַמף, ברודער-האַס.

און די תשובה דערויף?

אַ פאַלקס-טראַגעדיע, דעם ארלאזאראו מאָרד אויסגענוצט פאַר פאַרטיי-צוועקען, געטריבען אַ העסליכען און עקעלאהטען בלוט-בלבל' געגען אונז, בעפאַלען און מערדערליך געשלאָגען אונזערע חברים, און צום סוף געשלאָסען די טויערען פון א"י פאַר אונזערע מיטגלידער.

מיר האבען ווייטער געליטען! און ווען דער משפט האט זיך געענדיגט, האבען מיר זיי אויסגעשטרעקט די האנד פון שלום. זיי האָבען אָבער אונזער ווענדונג אַבגעוואָרפּען.

און דאן איז געקומען דער לעצטער שריט זייערער. מיט אַ מעכאַנישע שטימען מערהייט פון דעם בלוט בלבל-קאָנגרעס האבען זיי געוואלט דער-שטיקען יעדע שטים פון געוויסען און גערעכטיגקייט. מיר האבען געמורבט ראַטעווען די לאַגע, גערופּען זיי זיך צו זעצען ביי אַ רונדען טיש, בעטראַכ-טען די לאַגע. וועלכע ווערט פון טאג צו טאג געפּעהרליכער, נישט קוקענדיג אויף די גרויסע עליה קיין ארץ-ישראל און אויף דער פּראָספּעריטי.

זיי האָבען זיך דערפון אויך אַבגעזאָגט! און דעריבער איז געקומען דער לעצטער שריט פון אונזער פרעזידענט און פין דער עקזעקוטיווע - דער אַרױסטרײט פון דער ציוניסטישער אַרגאַניזאַציע.

דער פּלעביסציט דעם 2-טען יוני וועט זיין די פּראָקלאַמירונג פון דער נייער ציוניסטישער אַרגאַניזאַציע.

קימט מאַסענווייז צו די אירנעס! שענקט אייער פּערטרויען דער בעווע-וועגונג, וועלכע האט בעוויזען אין משך פון יאָהרען, אַז זי איז אויסען גאָר די אינטערעסען פון פאַלק. שענקט אייער פּערטרויען דער בעוועגונג, אין דער שפיץ פון וועלכער עס שטעהט דער גרויסער יוד, דער קעמפּער פאַר'ן יידישען כבוד, לעבען און רעכט, דער גרינדער פון יידישען לעגיאָן, דער העלד פון עכו - זאב ושאבאטינסקי.

פּלעביסציט-קאָמיטע ביים ברית-הצה"ר

אין וויעלן.

אַבגעלעגט די אלגעמיינע פּערוואַט-לונג פון סוחרים-און פאַבריקאַנטען-פּעראַיין.

די אלגעמיינע פּערוואַלטונג פון סוחרים-און פאַבריקאַנטען-פּעראַיין, וועלכע האט געזאָלט פאַרקומען זונטאג, דעם 26 מאי איז אַבגעלעגט געווארען אויף מיטוואך, דעם 12 יוני ד. י. 7 אָווענד אין ערשטען טערמין און 8 אָווענד אין צווייטען טערמין, און איינגענעם לאַקאַל, אַלעזע וואָלגאַשטי 5-3.

פרעזעס שטילער מעלדענדיג וועגען דער אַבגעלעגטער פּערוואַלטונג בעט ביי דער דאָזיגער געלעגענהייט אלע אָנוועזענדע צו בעהערען דעם אַנדעקען פון ערשטען פּוילישען מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי מיט אויפשטעהן פון די ער-טער און דריי מינוט שווייגען.

זייער פּרוכטבאַרער ארבייט.

א טייל פון ריוח 134 גילדן ווערט געגעבען פאַר'ן יודישען שפיטאַל.

דאָן ווערט בעשטימט דער העכסטער קרעדיט פאַר א מיטגליד-די סומע פון 5000 זל. און 8000 זל. פאַר'ן יודישען שפיטאַל.

די העכסטע פּערפליכטונגס-סומע, וועלכע די באַנק קאָן נעמען אויף זיך ווערט בעשטימט אויף 1 מיליאָן זל.

פּער-אקלאַמאַציע ווערען גאָכאַמאַל אויסגעוועלט די אבטרעטענדע מיט-גלידער פון דער פּערוואַלטונג און ראָט. נעמליך אין דער פּערוואַלטונג ה' גאָלד-שטיין אלס פּערטרעטער בוגייער און לעוואָוויטש. אין ראָט: ה"ה ב. העל-מאַן פ. שפּיראָ און א. עפּשטיין, אלס פּערטרעטער: אַפּענהיים, א. נירענבערג און ש. גלעוויצקי.

